Sosiaali- ja terveysministeriö

23.5.2025

VN/15832/2025
VN/15832/2025-STM-1

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Turvallisuus ja terveys -osasto
Jarkko Rapala
neuvotteleva virkamies

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausunto vesihuoltolain muutosehdotuksesta HE 40/2025 vp

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä laiksi vesihuoltolain muuttamiseksi (HE 40/2025 vp).

Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausunto:

Vesihuoltolaki on merkittävässä roolissa ihmisten terveyden suojelemiseksi varmistamalla laadukkaat vesihuoltopalvelut sekä talousveden toimittamisen että jätevesien johtamisen ja käsittelyn osalta. Vesihuolto varmistaa osaltaan, että talousvesi on moitteetonta terveydelliseltä laadultaan ja että jätevedestä ei aiheudu vaaraa ihmisten terveydelle talousveden tai uimarantaveden saastumisen vuoksi.

Hallituksen esitys on huolellisesti laadittu, ja siinä on suurimmalta osin otettu huomioon sosiaali- ja terveysministeriön valmistelun aikana esittämät näkemykset. Esityksen seuraaviin kohtiin tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota:

1. Ehdotuksen 15 b §:ssä säädettäisiin vesihuollon poikkeamasta ilmoittamisesta. Mainitun pykälän mukaan vesihuoltolaitoksen tulisi ilmoittaa viipymättä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle poikkeamasta, joka voi merkittävästi häiritä tai merkittävästi häiritsee vesihuoltopalvelujen tarjoamista. Säännös on tarkoituksenmukainen, mutta pykälään tulisi lisätä myös velvollisuus jätevesihuollosta vastaavalle vesihuoltolaitokselle ilmoittaa viipymättä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle sellaisesta jätevesihuollossa tapahtuneesta poikkeamasta, josta voi aiheutua talousveden tai uimaveden saastumisen vaaraa. Nykylainsäädännön mukaan talousvettä toimittavan laitoksen tulee ilmoittaa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle talousvettä koskevasta häiriötilanteesta, mutta lainsäädännössä ei ole ilmoitusvelvollisuutta jätevesihuollon poikkeamista ilmoittamisesta. Ilmoitus olisi tärkeä, jotta kunnan terveyensuojeluviranomainen voisi viipymättä ryhtyä toimenpiteisiin talousveden tai uimaveden terveydellisen laadun turvaamiseksi.

   Ilmoitusvelvollisuuden lisäksi jätevesihuoltolaitokselle olisi tarpeen säätää myös velvollisuus osallistua poikkeaman syiden selvittämiseen ja korjaavien toimenpiteiden määrittämiseen. Tällä hetkellä uimaveden tai talousveden laatua koskevien häiriötilanteiden laatua koskevien syiden selvittäminen kuuluu terveydensuojelulain nojalla kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ja

talousveden toimittajalle tai uimarannan ylläpitäjälle, mikä ei toteuta ns. ”pilaaja maksaa” -periaatetta.

2. Lain 16 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälästä poistettaisiin vesihuoltolaitoksen yleinen velvollisuus tiedottaa riittävästi laitoksen toimittaman talousveden laadusta ja jäteveden puhdistuksen tasosta. Poiston tarkoituksenmukaisuutta voisi vielä harkita.

   Hallituksen esityksessä viitataan EU:n uuteen juomavesidirektiiviin, jonka toimeenpanossa on jo pystytetty kansallinen järjestelmä vesi.fi -verkkosivuille, jonne kootaan talousveden viranomaisvalvonnan tulokset julkisesti saatavilla oleviksi. Jatkossa laitoksilla ei olisi velvoitetta tiedottaa talousveden laadusta esimerkiksi verkkosivuillaan tai asiakastiedotteillaan. Laitoksen verkkosivut ovat kuitenkin monelle veden käyttäjälle ensisijainen lähde etsiä talousveden laatutietoja, ja omilla verkkosivuilla tiedottamisella voidaan esittää tietoja yksityiskohtaisemmin, mm. esittämällä laitoksen omavalvontaa ja sen tuloksia viranomaisvalvonnan tulosten lisäksi, sekä ottaa paremmin huomioon laitoksen erityispiirteet kuin kansallisella vesi.fi -sivustolla.

   Ehdotuksen mukaan tiedot tulisi jatkossa liittää laitoksen toimintakertomukseen ja asiakkaille toimitettavaan asiakirjaan. Vaikkakin kerran vuodessa laadittava yhteenveto talousveden laadusta täyttää juomavesidirektiivin edellytykset vuosittain laadittavasta yhteenvedosta, tietojen etsiminen toimintakertomuksesta saattaa olla hankalaa. Asiakkaille toimitettavat tiedot puolestaan ovat vain asiakkaan ja veden loppukäyttäjien, eivät laajemman yleisön tiedossa.

3. Ehdotetun 10 §:n mukaan kiinteistöiltä poistettaisiin oikeus olla liittymättä vesihuoltolaitoksen vesijohtoon, mutta oikeus olla liittymättä jätevesiviemäriverkostoon säilytettäisiin. Tämä on ristiriitaista ja esityksen perustelut ovat osittain epäselviä.

   Perustelujen mukaan ”esitetyllä liittämisvelvollisuuden muutoksella pyritään vahvistamaan vesihuoltolaitosten toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia suunnitelmalliseen taloudenpitoon varmistamalla, että ne kiinteistöt, jotka ovat laitoksen toiminta-alueella, todellisuudessa myös liittyvät laitoksen verkostoon.” Esityksestä jää epäselväksi, miksi kiinteistön tulisi liittyä vesihuoltolaitoksen vesijohtoon, vaikka kiinteistöllä olisi käytössään riittävästi terveydensuojelulain nojalla säädetyt vaatimukset täyttävää talousvettä, mutta kiinteistön ei tarvitsisi liittyä vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriverkostoon, jos kiinteistöllä ei ole vesikäymälää ja sen jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan ympäristönsuojelulakia. Epäseläksi jää myös se, miten perustelut sopivat oikeuteen olla liittymättä jätevesiviemäriverkostoon.

   Edellä esitetyn perusteella ehdotettu 8 §:n säännös siitä, että kunnan tulee tehdä päätös, jos vesihuoltolaitokselle ei ole tarpeen hyväksyä toiminta-aluetta, on tärkeä. Mainittua 8 §:ää tulisi tarkastella yhdessä 10 §:n kanssa, jossa ehdotetaan säädettäväksi, että vain vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella oleva kiinteistö on liitettävä laitoksen talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoon. Täten vesihuoltolaitoksen toiminta-aluetta määritettäessä kunnalle olisi tarpeen säätää 7 §:ään velvollisuus kuulla kiinteistöjen omistajia mahdollisuudesta tai halukkuudesta liittyä vesihuoltolaitoksen talousvesi- ja jätevesiverkostoon.

Liitteet -

Jakelu Maa- ja metsätalousvaliokunta

Tiedoksi Sosiaali- ja terveysministeriö
- Turvallisuus ja terveys -osasto’
- Kansliapäällikkö
- Sosiaaliturvaministeri